

Patron

ROČNÍK 20

3/2009

**INFORMACE PŘÁTEL
DROBNÝCH PAMÁTEK
JIZERSKÝCH HOR**

Za pomníčky v nejdivočejších končinách Jizerských hor

Výprava se koná v sobotu 12. září 2009 (**!POZOR! Změna termínu, výlet se nekoná 26. září 2009, jak bylo původně inzerováno v Patronu 2/2009**) za účasti členů občanského sdružení Drobné památky severních Čech. Sraz všech účastníků je v Hraběticích u zvoničky asi v 9:00 hodin. Trasa výpravy: Karlov - zázračný pramen a památky na rodinu Amlerových, josefodolská přehrada, tabulka Věry Splítkové, obrázek sv. Huberta, Jägerův pomník, Černá hora - pomník na místě smrti Hanse Simona, Bílá smrt v sedle Holubníku, U ztraceného Pánaboha, rudé hvězdy v Černém potoce, Hütterův kříž, Richterova cesta - Richterův kříž, Preißlerův kříž, Schmidt-Gustelův kříž, Augstenův pomník, kříž Aničky Richterové, Bílý Potok. Chůze asi 22 kilometrů.

Odjezd vlakem do Liberce z České Lípy v 6:09 hodin, z Frýdlantu v 6:50 hodin, z Tanvaldu v 7:03 hodin. Z Liberce pak autobusem do Hrabětic v 8:15 hodin, z Jablonce autobusem MHD linkou č.1 v 8:15 hodin s přestupem v Janově na linku č.6. **Správnost odjezdů autobusů si raději předem ověřte.**

Výpravu povede Jiří Šourek

Za památkami Pertoltic a okolí

V sobotu 26.9.2009 pořádá paní Srpová výpravu po památkách Pertoltic a jeho okolí. Sraz všech účastníků bude před muzeem v Pertolticích.

Odjezd autobusem z Liberce do Frýdlantu je v 8:30 hodin, z Frýdlantu do Pertoltic v 10:30 hodin. Odjezd zpět z Pertoltic do Frýdlantu v 16:08 hodin, vlakem z Frýdlantu do Liberce v 16:47 hodin.

Výpravu povede Marie Srpová.

Starou křížovou cestou k Seibtově studánce

Výlet se koná v sobotu 17. října 2009. Sraz všech účastníků a odchod od nádraží ČD Janův Důl v 8:30 hodin. Odjezd vlakem do Josefova Dolu z Liberce v 7:17 hodin, z Jablonce nad Nisou v 7:35 hodin.

Výpravu povede Josef Kuna

Památky v okolí Rynoltic

Výlet se koná v sobotu 24. října 2009. Sraz všech účastníků a odchod z Rynoltic v 9:45 hodin. Odjezd vlaku do Liberce z Tanvaldu v 7:42 hodin, z Jablonce nad Nisou v 8:17 hodin. Dále vlakem z Liberce do Rynoltic v 8:57 hodin. Návrat vlakem z Rynoltic do Liberce v 16:29 hodin.

Trasa výpravy: Rynoltice, Bílé kameny, Kozí hřbety, Horní Sedlo, Horní skály, Krkavčí skály, Krásný Důl, Polesí, Rynoltice. Délka trasy je asi 15 km.

Výpravu povede Zdeněk Bláha

Pozvánka na podzimní členskou schůzi spolku Patron

Schůze se koná v sobotu 21. listopadu 2009 v klubovně TJ Tatran Jablonec nad Nisou, v Jungmannově ulici, od 10:00 hodin.

Členové spolku Patron obdrží na členské schůzi nové CD s časopisy Patron od roku 1990 do roku 2008 a také zde můžete zaplatit členské příspěvky na rok 2010. Máte-li někdo, pro zpestření schůze, možnost promítání diapozitivů apod., oznamte to prosím jednateři spolku panu Ing. Milanu Poláčkovi.

Spolkový výbor

Nové CD Patron 1990 – 2008

V letošním roce bylo vydáno nové CD obsahující časopisy Patron od roku 1990 do roku 2008. Zájemci si je budou moci objednat za 150.- Kč na adrese spolku Patron: **Ing. Ivan Fojtík, Lučany nad Nisou č.p. 503, 468 71**

Plot na Kristiánově je v havarijním stavu

Na konci jarní schůze spolku Patron jsme se s kolegou Z. Buriánkem, M. Ulbrichem a M. Poláčkem dohodli na obnově nátěru oplocení kristiánovského hřbitůvku.

Uprostřed léta mi však kolega Ulbrich poslal informaci, že po jedné z letošních prudkých bouří část plotu spadla. Konečně jsme se domluvili na jediné letní koordinační schůzce v jabloneckém Tatranu a po upřesnění data jsem vyrazil v sobotu 15. srpna spolu s kolegou Buriánkem na Kristiánov, v batohu s pilkou, sekerou a hřebíky. Po krátké debatě u šálku čaje v Liščí boudě jsme v lese nařezali několik vzpěr a ty přemístili na místo, kde bylo třeba na několika místech zpevnit uhnílé sloupky.

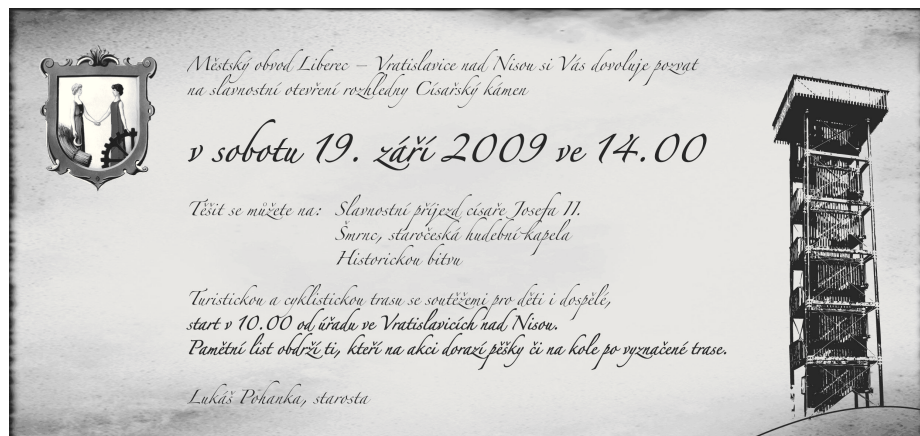
Plot byl tedy před zdejší tradiční pouť provizorně opraven, ale příští rok bude třeba provést celkovou výměnu sloupků a nátěr celého plotu. Pokud se této práce má znovu ujmout spolek Patron, bude zapotřebí o několik párů rukou více.

Michal Vrbata

Promítání diapositivů o pomníčcích

Dne 17. září 2009, od 17:00 hodin, se koná v jablonecké městské knihovně promítání starých diapositivů na téma pomníčky Jizerských hor.

 *Městský obvod Liberec – Vratislavice nad Nisou si Vás dovoľuje pozvat
na slavnostní otevření rozhledny Císařský kámen*

v sobotu 19. září 2009 ve 14.00

*Těšit se můžete na: Slavnostní příjezd císaře Josefa II.
Šarce, staročeská hudební kapela
Historickou bitvu*

*Turistickou a cyklistickou trasu se soutěžením pro děti i dospělé,
start v 10.00 od úřadu ve Vratislavicích nad Nisou.
Pamětní list oběť ti, kteří na akci dorazí pěšky či na kole po vyznačené trase.*

Lukáš Pohanka, starosta

Vzpomínka na přítele a kamaráda Ivana MOUCHU

Netušil jsem jak smutnou zprávu bude obsahovat obálka, kterou jsem obdržel ve středu 12.srpna 2009. Když jsem ji otevřel – nechtělo se mi věřit textu, který jsem vyňal:

S hlubokým zármutkem oznamujeme, že nás navždy opustil
naš drahý táta, děda, strýc a kamarád,

pan
IVAN MOUCHA

Poslední rozloučení se zesnulým proběhne
v pátek 14. srpna 2009 v 15 hodin na hřbitově ve Smržovce.

Jménem pozůstalých

Zbyšek a Michal
synové

Co dělat ve chvíli, kdy vás zasáhne taková smutná zpráva? Zalistovat ve vzpomínkách na chvíle společně prožité...

...v mém případě jak jinak než připomenutím (v tuto chvíli již vím, že posledním) společným výletem do hor, které miloval, za pomníčky, které s námi opravoval.

Dovolte mi vrátit se o dva roky zpět na 9. 9. 2007 v 9:00 hodin a vzpomenout společné opravy obrázku na pomníčku Zabitého mládence:

POMNÍČEK ZABITÉHO MLÁDENCE.

Zvláštní osud mají nejen někteří lidé, ale i pomníčky Jizerských hor. Mám tím na mysli poznatky z činnosti našeho spolku Patron, který je nejen vyhledává a eviduje, ale také je již mnoho let opravuje. Posuďte sami na pomníčku Zabitého mládence...

Na kopii obrázku z roku 1925 je pomníček ozdobený křížem opatřený malovaným obrázkem. Později obrázek léty sešel, kříž byl uražen a tak jen vím, že někdy v roce 1960 byl zásluhou Libereckého muzea a jmenovitě RNDr. Miloslavem Nevrlým opatřen obrázkem novým.

Kolem roku 1980 byl i tento obrázek natolik poškozený, že bylo nutno vyrobit nový. To už zajistil náš spolek Patron. Nový obrázek zhotovil pan Ivan Moucha (průmyslový designer) se svojí ženou Radmilou v letech 1983-84. Netušil tehdy jak moudré bylo, umístit na zadní straně obrázku varování určené případnému zloději...

Pomníček opatřil pěkným kovaným křížem pan Josef Müller a tak památka Zabitého mládence poutníkům opět připomínala jeden z nejstarších smutných lidských osudů. Ještě jsem vám neřekl, co se tady vlastně událo...

...jen stručně z Knihy o Jizerských horách autora Miloslava Nevrlého: *„Dne 18. července roku 1825 se tudy vracel sedmnáctiletý zámečnický učeň Antonín Neumann, který pracoval v jedné z libereckých továren na Šibeničním vrchu. Chtěl navštívit své rodiče v Hejnicích. Snad měl v kapse i několik krejcarů. Jistě je, že druhý den ho našly raspenavské děti, které tu sbíraly maliny. Ležel hned u Poutní cesty v jámě pod malinovým keřem, s hlavou rozbitou a se smyčkou kolem krku. Kapsy měl již prázdné. Byl pohřben v Hejnicích v neděli, druhý den po vraždě. Jeho vraha nikdy nikdo nenašel“.*

Opustili jsme pomníček Zabitého mládence ve chvíli, kdy byl námi opraven. Čas běžel a kolemjdoucí se zastavovali u pěkně vyvedeného obrázku. Nevíme přesně kdy, ale 27. 10. 2001 už tam pěkný obrázek nebyl! Jako i v jiných případech jej někdo sprostě ukradl. Dlouho jsme váhali jaký obrázek (a zda vůbec nějaký) opět na pomníček umístit. Malovaný obrázek není levná záležitost a my naši činnost platíme z vlastních kapes. A pak dostaly události rychlý a nečekaný spád: Dne 10.8.07 volá pan Vršovský ze Správy CHKO JH jestli mi něco říká jméno „Anton Neumann“? Nu jistě odpovídám – to je pomníček Zabitého mládence. Tak tady mám obrázek z roku 1983-84, on na to. Slovo dalo slovo a ještě tentýž

den je ztracený a znovuobjevený obrázek u mne! Prý jej našel nějaký člověk při přestavbě domku v Liberci a donesl ho na Správu CHKO v Liberci. Pánbůh zaplať – nebo, že by zapůsobila kletba na obrázku!? Kdo ví...

Informuji autora obrázku, pana Ivana Mouchu o této události, a domlouváme se, že mu obrázek přivezu, aby jej prohlédl a poopravil. Netrvalo dlouho a obrázek je hotov. Rozhodujeme se pro jeho umístění na pomníček dne 9. 9. 2007 v 9:00 hodin. V sedle Hemrichu se v určený čas schází skupinka skalních přívrženců pomníčků včetně jednoho zahraničního účastníka. Počasí je sice všelijaké, ale nás již nic nemůže odradit od našeho úmyslu. A tak se stalo, že jeden z jizerskohorských pomníčků byl znovu uveden do původního stavu. Jak dlouho asi vydrží?

Přítel Ivan Moucha při opravě pomníčku Zabitého mládence SBOHEM KAMARÁDE!

Text a foto: Herbert ENDLER

Streitův obrázek

Toto významné místo na křižovatce turistických cest je dáváno do souvislosti hned se třemi událostmi.

První příběh vážíci se k vlastnímu Streitovu obrázku traduje, že:

...někdy v 18.století a ve svém domě se měl pilně k dílu mistr pekařský – pan Johann Peter-Paul Streit. Byl v Novém Městě uznávaným občanem a obchody šly dobře. Jako mnoho jiných spoluobčanů i on chodíval třikrát ročně do Hejnic

na pouť. Na první pouť tohoto roku se vypravil jako vždy po Smuteční stezce do Hejnic. Byla to sice oklika, ale touto cestou přišli kdysi jeho předci do dnešních míst, aby se tu usadili.

Tentokrát šel obtěžkán nejen měšcem s drobnými šestáky, které nestihl směnit za bankovky, ale navíc jej tížilo svědomí. To když na poslední chvíli zjistil, že mu někdo na minulém jarmarku podstrčil falešný stříbrný šesták a on se dnes - Bůh ví proč - rozhodl trochu poškádlit představeného kláštera (Superiora) tím, že mu podstrčí falešnou minci. Nešlo se mu tedy lehce a není divu, že přišel do kostela teprve když mše právě končila.

Před kostelem byly stánky plné různého zboží mezi kterým Streita upoutal pěkný dřevěný kříž s ukřížovaným Kristem, který měl u nohou upevněnou tabulku s textem: „Poutníče, shlédni na utrpení Tvého vykupitele a pomni, že Tvé hříchy jsou toho příčinou!“ Novoměstský pekař Streit hleděl na kříž jako fascinován a dav lidí jej přitom pomalu unášel k zákristii. Ani nevěděl jak se dostal před představeného kláštera, výše poplatku byla sjednána a tak začal odpočítávat sumu v drobných, které stavěl do úhledných komínků. Pojednou se mu jedna z mincí vysmekla a upadla na zem. Zaznělo to jako když spadne kousek obyčejného plechu – však také Streitovi ztuhla v žilách krev: byla to ona falešná mince, kterou chtěl původně jen tak pozlobit otce představeného! Jenomže ten již byl nevrlý nad množstvím drobných mincí a navíc mu dnes nechutnal ani donesený koláč z dílny novoměstského pekaře - zdálo se, že si ničeho nevšiml! A tak Streit minci zvedl z podlahy a pěkně ji přiřadil k ostatním...

...až později v hospodě se mezi svými ke všemu přiznal, jenomže cestou domů šli zase kolem stánku s vystaveným Kruzifixem a to už Streit neodolal a koupil jej se slovy, že se k němu pomodlí za dobrou úrodu. Kříž pak se svatým obrázkem upevnil na mohutný buk stojící na Smuteční cestě, v sedle mezi Měděncem a Smrkem.

Památka doznala několika oprav. V současné době z mohutného buku zůstalo pouze shnilé torzo a tak loni opravený Streitův obrázek (spolkem Patron) byl umístěn na vedle stojící, mladý, zdravý buk.

Druhý příběh sděluje:

Ze záznamu ve výroční zprávě z roku 1910 (Festzeitschrift zum Heimatfest 1910 von Neustadt a.T. Seite 128) se dovídáme, že: Zde byl dne 24. dubna 1780 mezi půlnocí a jednou hodinou ranní (durch einen Grenzkordonisten) zastřelen pašerák jménem Lukas z Bílého Potoka.

Nu, a příběh třetí:

Příběh veselejší, protože zde ve stínu koruny rozložitého buku spatřilo prý světlo světa dne 1. srpna 1885 novorozeně – holčička - paní Františky Karasové z Nového Města pod Smrkem. Z holčičky vyrostla zdravá žena, která svému muži porodila 8 dětí. Zajímavé, ale nikoli nepravděpodobné.

V té době chodily „ženské“ do lesa uklízet chrástí a vykonávat různé práce i v pokročilém pozhnaném stavu. Z poznámek Emila Nováka se dozvídám, že i na jižní straně Sviňského vrchu u skály „¹ Gevatterstein“ bylo přivedeno na svět zdravé dítě. Tak mu to alespoň vyprávěl starý Mieth z Ludvíkova.

¹ Uvedený název prý byl velmi dobře znám mezi tehdejšími obyvateli. Ta skála se má nacházet nad cestou dříve zvanou „Langer Weg“ – Dlouhá cesta.

PROMĚNY STREITOVA OBRÁZKU:

Legenda k obrázkům:

1. Kopii fotografie mi věnovala paní Hannelore Langrová, která mi sdělila i následující:
 - 1.1. Otec Wernera Streita (-Franz-) nechal kříž renovovat roku 1931 (tehdy již v provedení z plechu)! Na snímku příslušníci rodiny o Svatodušních svátcích 1931 nesou nový kříž ke Streitovu obrázku.
 - 1.2. Na rubu snímku uvedeno: „Streitův obrázek Svatodušní svátky 1931. Franz Streit (otec); Hub Hermann (bratranec); Franzl 4 roky (bratr); Streit Walter (strýc)“
2. Snímek M.Nevrlého. Stav někdy kolem roku 1960, kdy obrázek vzal k opravě RNDr. Miloslav Nevrlý do libereckého muzea a přinesl jej kompletně opravený k Emilu Novákovi. Ten odstranil zbytky starého obrázku a upevnil na buk obrázek nový.
3. Snímek z kartotéky Emila Nováka, který Streitův obrázek opět kompletně zrenovoval v roce 1981.
4. Snímek Herbert Endler. Nový Streitův obrázek zhotovený spolkem Patron (panem Pavelkou za finančního příspěví MěÚ v Novém Městě pod Smrkem. Provedeno v letech 2002-2003.

5. ...a tato verze Streitova obrázku tam málem visela v roce 2009. Autor snímku Klaus Michael Neumann.

*Zpracováno Herbertem Endlerem
Hejnice a Jiřetín pod Bukovou - srpen 2009.*

Luisin sluneční kříž a památný buk lesní stojící opodál

Mohutný buk lesní (*Fagus sylvatica*) roste na okraji staré bučiny na temeni Pekelského vrchu, nad údolím Pekelského potoka a řeky Smědé, přes kterou se otevírá krásný výhled na protější Vápenný vrch. Polední slunce obtiskává v jeho šedé hladké borce stín slunečního kříže, věnovaného paní Luise Richterové, manželce někdejšího raspenavského továrníka. Mohutnost buku lze přičíst tomu, že jde patrně o dva srostlé jedince. Ani ostatní buky v okolním porostu nejsou žádní drobečkové, nedosahují však úctyhodných parametrů jako buk u Luisina slunečního

kříže. Na nedalekém vrcholu Pekelského vrchu jsou dodnes patrné stopy po přírodním amfiteátru.

Když se před několika lety na jedné ze schůzek spolku Patron objevily brožury pojednávající o památných stromech Libereckého kraje a Frýdlantského výběžku, zaujala mě zpráva o kříži na temeni Pekelského vrchu. Třebaže jsem o tomto místě věděl již dříve od paní Švehlové a pánů Petříše a Švajdy, k návštěvě tohoto místa mě vyburcovala zvědavost vidět tento kříž po celkové rekonstrukci a následném vysvěcení v roce 2007. I když je přístupových cest do těchto končin několik, na doporučení Eduarda Švajdy jsem se k tomuto místu vydal od zastávky ČD Luh Pod Smrkem, mimo jiné i proto, že cestou je možné spatřit i další zajímavosti.

Tak tedy – od zastávky ČD Luh pod Smrkem jít po silnici směrem na Hejnice k pomníku císaře Josefa II., kde odbočíme doleva na polní cestu směřující k železniční trati. Mezi železniční tratí a pastvinou se nachází pruh obžiny, která se pomalu ukrádá pod košatou korunu Richterova dubu, dalšího frýdlantského velikána (dub letní – *Quercus robur*), pojmenován je po někdejším továrníkovi Richterovi, který sídlil v nedaleké vile. Po dosažení pastviny máte na výběr:

- Odbočit doprava na cestu přes louku, dosáhnout hranice lesa a zde po odbočení vlevo jít po hranici lesa a pastviny, až se zanedlouho objeví Luisin sluneční kříž. Výhodou této varianty je to, že ji můžete absolvovat i za rosy nebo jiného vlhka.
- Neobočovat vpravo na louku, ale odbočit vlevo napříč pastvinou k lesu. Tato varianta má tu nevýhodu, že je třeba překonat několik ohradníků a v sezóně není vyloučen kontakt s pasoucím se dobytkem. Text na soklu slunečního kříže:

LUISIN SLUNEČNÍ KŘÍŽ
LUISES SONNENKREUZ

SLUNEČNÍ PAPRSKY NÁM DÁVAJÍ
ŽIVOTNÍ SÍLU, VNÁŠEJÍ TEPLA DO
NAŠICH SRDCÍ A RADOST DO ŽIVOTA

DIE STRAHLEN DER SONNE SPENDEN
LEBENSKRAFT, SIE BRINGEN WÄRME
IN UNSERE HERZEN UND FREUDE IN
UNSER LEBEN

RENOVATUM A.D. MMVII
MĚSTO RASPENAVA / LIBERECKÝ KRAJ

*S pomocí brožury „Památné stromy Frýdlantského výběžku“
pro Patron sepsal: Hynek Farský*

Památky v okolí Poustky

Při poslední návštěvě Muzea obce Višňová v Poustce mě pan Mlch na základě předchozího dotazu upozornil na některé památky z území, které muzeum svým návštěvníkům prostřednictvím trojrozměrného materiálu přibližuje. Některé z nich se nacházejí až na samé česko-polské hranici, jiné, o nichž bych se rád zmínil v tomto příspěvku, se nacházejí de facto na dohled od muzea. Uvádím zde přístup k muzeu a oběma památkám. Jedná se o „Památníček díkůvzdání“ (viz. foto 1) a „Bleskový kříž“ (viz. foto 2).

Ty z vás, kteří budete přijíždět nebo přicházet od Frýdlantu v Čechách, na křižovatce ve tvaru T upoutá směrovka k muzeu ukazující vlevo z kopce dolů. Zanedlouho po odbočení vlevo směrem na Poustku a Minkovice vás směrovka k muzeu navede znovu doleva mezi domy. Na další křižovatce místních komunikací už máte budovu muzea takřka na dohled, ale k Bleskovému kříži je nutno odbočit vpravo. Od Bleskového kříže stojícího vlevo u cesty, je nutné k Památníčku díkůvzdání pokračovat po silnici až do míst, kde doleva uhýbá cesta k vodárně. Ta je ze silnice vedoucí kolem Bleskového kříže vidět a až k vodárně vede cesta se zpevněným povrchem. Za vodárnou, po hranici lesa a louky, pokračuje již nezpevněná cesta k Památníčku díkůvzdání.

*V listopadu 2008 pro Patron sepsal:
Hynek Farský*

Mützelův obrázek

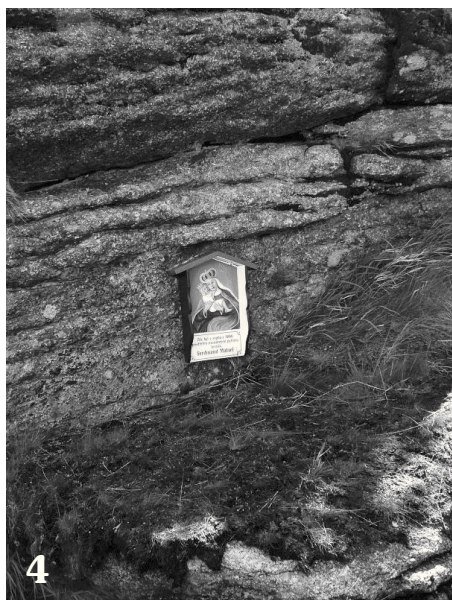
V sobotu 13. června 2009, za krásného a slunečného počasí, byl za hojné účasti členů i nečlenů spolku Patron namontován původní Mützelův obrázek namalovaný otcem pana Miroslava Bičíště (viz. Patron 1/2009), na Ptačích kupách. Nejprve byl ale sejmut obrázek zhotovený panem Prescherem z Německé spolkové republiky (viz. Patron 2/2009). Po zdařilé akci jsme ještě navštívili nedalekou skálu s „tabulkou tří přátel“ (viz. foto na titulní straně) a po sestupu k silnici jsme se rozešli, někteří autem s panem Fojtíkem, a většina pěšky do Bedřichova. O podrobnostech Mützelova obrázku se můžete dočíst v letošním červencovém čísle časopisu Krkonoše a Jizerské hory.

Günter Menzel

Legenda k fotografiím:

- 1) Demontáž nepůvodního obrázku
- 2) Ivan Fojtík při montáži nového obrázku
- 3) Herbert Endler se měl také čile k dílu
- 4) Celkový pohled po dokončení montáže
- 5) Společné foto účastníků zdařilé akce
- 6) Závěrečné vyhodnocení celé akce a odchod domů

Zpráva z výpravy Německou cestou na Malou Skálu (1. díl)

Dne 6. června se konal výlet spolku Patron za drobnými památkami na Jablonecku. Sraz účastníků byl naplánován do jabloneckých Vrkoslavic. Odtud se malá skupinka výletníků vydala okolo **kříže Josefa Ressela** (bleskový pomníček) a kolem Bártlova vrchu k datu vytesanému zde do skály (**19. VII. 1945**). Odtud jsme sestoupili do Kokonína, stavili se u hrobu Anelore Feix, konstatovali žalostný stav budovy staré kokonínské školy u kostelíka sv. Antonína, ale také kokonínského lesoparku s poničeným pomníkem obětem světové války, vystoupili na Dalešický vrch a dále přes Dalešice, Mukařov a Sněhov sešli k Malé Skále. Cestou jsme se zastavili na zdejších hřbitovech, v Kokoníně,

Dalešicích a Sněhově, porovnali jsme stav a styl míst posledního odpočinku na obou stranách někdejší jazykové hranice, na sněhovském hřbitově jsme se také zastavili u hrobu mladé ženy, která v roce 2002, den před Štědrým večerem, umrzla v lese nedaleko Mukařova a jejíž tělo bylo nalezeno teprve v březnu následujícího roku.

Pod Okolkem jsme vyhledali řadu hraničních kamenů, kterými byl rozdělen les ve Vranském údolí (viz. Patron 2/08/16), po krátkém hledání jsme našli letos na jaře zlomený **hraniční kámen 1852/1859** a provizorně jej postavili pod cestou, navíc jsme našli další **hraničník 1835/1869**, již léta povalený v houští. U maloskalského zámku jsme se přidali k turistům – účastníkům tradičních Líšeňských pochodů a výlet ukončili bramboračkou a pivem na Malé Skále. Teprve zde nás dostihl předpovídaný déšť. Cestou na vlak jsme minuli další památky, památnou lípu vysazenou 28. 10. 1928 maloskalskými Sokoly a Legionáři, nebo původní maloskalskou železniční zastávku.

Dále jsou popsány ty památky, o kterých v Patronu dosud psáno nebylo, nebo ty, u kterých došlo k nějaké změně.

Kříž u horní školy

Přímo na křižovatce před školou v Kokoníně stojí žulový sokl bez kříže, s puklou hlavicí, prázdným výklenkem po desce. Všimli jsme si zde jedné technické zajímavosti, plynového vedení, které vychází ze země v zadní části soklu a pod hlavicí jej vlevo obchází. Končí vpředu, tam kde dříve bývala umístěna plynová lucerna. V Dolním Kokoníně totiž stávala již od roku 1904 plynárna, která sloužila sklářským firmám (a nejen zdejšími) a její plyn byl využit i pro lucernu na tomto kříži.

Pyramida 1866

Na hranici katastrů Kokonína a Vrkoslavic stojí od roku 1874 pomník, který byl původně postaven na památku C. G. Pählkeho (schránka s jeho ostatky je uložena v pomníku). Infanterista 67. pruského pěšího pluku byl zastřelen nešťastnou náhodou svým spolubojovníkem v noci 26. června 1866 nedaleko Dalešic. V roce 1894 byly po stranách pomníku doplněny ještě dva nápisy.

Oba připomínají zdejší rodáky, jedním je Johann Hübner, infanterista 36. rakouského pěšího pluku, padl 24. června 1866 u Custozy v Itálii a druhým Johan Schöffel z I. rakouského mysliveckého praporu, který padl v bitvě u Hradce Králové 3. července 1866, konkrétně u Chlumu.

Kříž v Rychnovské ulici

V zahradě domu nad autoservisem je za plotem skryt pod vysokým stromem kovový kříž na žulovém soklu. Bohužel je bez desky.

Památka tramvajové tratě

V Rychnovské ulici stojí vedle restaurace „U PÉCI“ starý označník tramvajové zastávky, jehož torzo na svém pozemku před několika roky našel majitel restaurace Petr Srna. Chybějící část označníku poté dodala ČSAD Jablonec nad Nisou, pamětní desku mezi koleje si pořídil P. Srna a koleje, mezi kterými je deska umístěna zajistil Krajský úřad v Liberci. Text na desce zní: „TRAMVAJ 1900 – 1968 RYCHNOV – KOKONÍN – JABLONEC n. N. – JANOV“. Později byl opodál vztyčen historický stožár.

Kříž v Jasanové ulici

Další z kokonínských křížů stojí v Dolním Kokoníně, v zatáčce ulice Jasanová. Na kříži čteme: „ERRICHTET am 22. Oktober 1877“.

Kaple sv. kříže

V polích severně nad Dalešicemi stojí zděná kaple sv. kříže z roku 1726 (foto na další straně). Byť ke kapli již

mnoho let nevede žádná cesta, je tato pečlivě udržovaná, doplněná o vnitřní výzdobu. V sousedství byla nedávno vysazena mladá lipka.

Památník obětem I. světové války

Vedle budovy OÚ v Dalešicích stojí na jaře roku 2009 obnovený pomník obětem světové války. Pomník byl slavnostně odhalen v roce 1924 a jsou na něm uvedena jména dvanácti místním obětem války. Po skončení 2. světové války a výměně obyvatelstva v obci, byl jehlan se jmény (mimo jiná Lejsek, 2x Machacek, nebo Dworschak!) stržen pod opěrnou zídku do zahrady dnešního OÚ a postupně zasypán stavební sutí apod. Sokl byl pak otočen německým nápisem od silnice (opačná strana byla připravena pro rudou hvězdu, nebo srp a kladivo?). Na jaře roku 2009 došlo k celkové rekonstrukci pomníku a úpravě okolí. Nakonec byla na spodní stupeň umístěna tabulka s nápisem: „VŠEM OBĚTEM VÁLEK A BEZPRAVÍ / OBNOVENO – 2009“.

Kříže v Dalešicích

Také místní kříže v posledních letech prošly opravou. Nejprve byl před pár lety opraven kříž za OÚ a letos se dočkal opravy také kříž vlevo u silnice vedoucí z Dalešic na Kopaninu.

Kříž v Mukařově

Jeden z nejkrásnějších křížů v našem kraji, stojící takřka uprostřed vsi, prošel nedávno také opravou (foto na další straně). Při ní bylo vyspraveno ulomené rameno kříže. Památka pochází z konce 18. století, ještě v padesátých letech minulého století zde PhDr. Josef Scheybal

četl letopočet 179... - poslední číslice nebyla tehdy již čitelná, nyní jsme letopočet vůbec nenašli. Pod křížem je zprůdu zobrazena sv. Anna, na soklu níže pak Panna Marie bolestná, vlevo sv. Jáchym a vpravo – dle J.V. Scheybala sv. Josef (!?).

Památník obětem I. světové války

Pomník stojící před sněhovským hřbitovem nese jména obětí světové války z okolních obcí a osad: Sněhova, Bobova, Labu (Labe), Malé Skály, Mukařova a Želeče. Je jich celkem 52. Pod těmito jmény jsou uvedena ještě dvě jména mukařovských občanů, padlých ve druhé světové válce.

P. Marie

Poničená socha svěťice je dnes umístěna v zahradě domu, vlevo při výjezdu ze Sněhova na Malou Skálu. Stojí zde vlastně pouze sokl zdobený reliéfy sv. Vojtěcha, sv. Anny a (neurčeno). Samotná socha leží polámaná za soklem krytá dřevěnou stříškou.

Pokračování příště.

Michal Vrbata

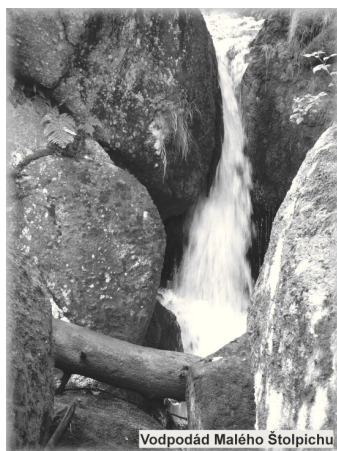
Z Hejnic přes Olivetskou horu na Černou Nisu (Pojďte s námi na výlet do zajímavých míst Jizerských hor)

Rád bych se s vámi podělil o zážitky jednoho pěkného červencového putování po horách. Jdeme z Hejnic do Ferdinandova a odtud po modře značené turistické cestě. Stoupáme údolím Malého (Bílého) Štolpichu tzv. Novou poutní cestou. První zastávkou po vytrvalém stoupaní je vodopád Malého Štolpichu, který lze

využít k příjemnému občerstvení těla i ducha. Po nejstrmějším úseku dnešního výletu se ocitáme u výklenku ve skále se svatým obrázkem a letopočtem 1869. Další vytesané místo po obrázku se nachází na skále vpravo od výklenku. (Pouze nejpozornější turista si všimne vedle letopočtu kousku aplitu, který vypadá jako číslo „9“). Sluší se na tomto místě vzpomenout na dávná procesí poutníků jdoucích tehdy pustou a nehostinnou krajinou Jizerských hor. Představuji si jaká asi byla jejich úleva, když došli horami až sem, odkud byl již nadosah cíl jejich mnohdy strastiplné cesty: Kostel v Hejnicích! Vzdali díky Pánu, někteří jistě už začali upravovat šaty zašpiněné dlouhou poutí a jak jinak, začali si povídat co si na „tý Pouti letos koupěj...“

Opouštíme poutníky s přáním, aby ve zdraví došli cíle a stoupáme dál směrem ke křižovatce turistických cest na Bílé kuchyni. Před dosažením tohoto místa využijeme skály vlevo od cesty k pohledu do údolí Štolpichu a k Hejnicím. Na Bílé kuchyni si dopřejeme krátké osvěžení a jde se dál po modré značce na Olivetskou horu. Musíme si dát pozor, protože dnes již nevede značená odbočka k vrcholu hory jako před lety, je nutno včas odbočit ze značené cesty k vrcholovému skalisku. Pokud jste šli správně uvidíte u skály kulánky tvořící jakýsi přístřešek pod převísem skály – jste na ¹⁾ Islandu!

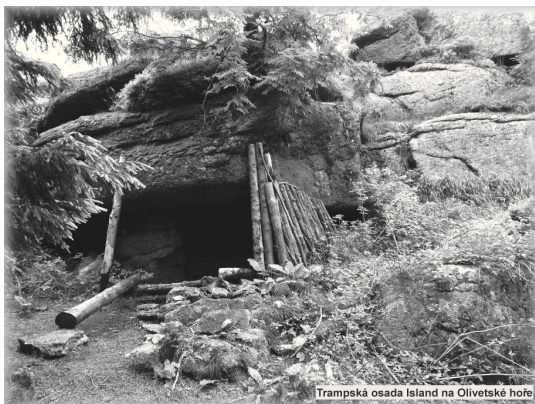
¹⁾ Olivetská hora (885 m) je proslulá svým opravdu drsným severským vzhledem a svojí vrcholovou skálou, při níž vznikla slavná trampská osada Island, založená zde roku 1959 známým Kapitánem Kidem.

Vodpodád Malého Štolpichu

Obrázek na Nové poutní cestě

Trampská osada Island na Olivetské hoře

Kříž na památku Wabiho Ryvolý

Podrobnosti o osadě Island a trampingu vůbec naleznete v knize autora Pavla Vinkláta „Kronika trampingu v Jizerských horách, 1934-2004“.

Památky na Olivetské hoře, kromě bédného křížku na památku Wabiho Ryvolý z roku 1995, již nenaleznete. Zbyly tam pouze tři jakési výklenky ve skále, kde byly umístěny destičky na památku smrti tří trampů, a jen skutečný znalec nalezne místo křížku a tabulky Karla Kršáka...

Když se dosyta pokocháme výhledem do kraje z vrcholového skaliska, vrátíme se na značenou cestu a dáme se doprava směrem k přehradě na Černé Nise. Na křižovatce, značené cesty vedoucí rovně dolů a doleva odbočujícího průseku, je

Přehrada na Černé Nise

možno vydat se doprava vyšlapanou cestičkou. Po několika desítkách metrů dojdeme na místo s výhledem do kraje pod horami. Vrátime se zpět na cestu a klesáme až k asfaltové silnici na rozcestí Pod Olivetskou horou.

Protože chceme navštívit pomníček Ivo Červenky dáme se vpravo na Závory. Potom doleva na rozcestí a po cca 150m vidíme vpravo u cesty dřevěný

Červenkův kříž

kříž s tabulkou a nápisem: IVO ČERVENKA / 19.6.1955 / 16.7.2000.

Pokračujeme po silničce až k místu s odbočkou modré značky doleva – na hráz přehrady na Černé Nise.

Po ujití dalších cca 50 - 100m musíme zbystřit pozornost: Jsme v místech, kde se nachází pomníček na památku smrti nejslavnějšího pytláka Jizerských hor – ²⁾ Stammela (občanským jménem Augustin Zenkner).

²⁾ Tu přezdívku si vysloužil protože zadržával při řeči.

Protože příběh pytláka Stammela je dosti obsažný, doporučuji si jej přečíst v „Knize o Jiz. horách“ autora Miloslava Nevrlého.

Od pomníčku se opět vrátíme na značenou cestu a po chvílce jsme na hrázi přehrady vybudované v letech ³⁾1902-1905. Za hrází se dáme stezkou po levém břehu přehrady, která zvláště v období dešťů bývá pro turistu nevšedním zážitkem. Po chvíli nás vlevo od cesty upoutá dřevěný kříž s malou tabulkou:

DAGMAR SPINOVÁ

***30.10.1924 +8.12.1964**

Nešťastná nad smrtí manžela a nemocí své matky byla Dagmar Spinová z Liberce. Odešla z domova v neděli 8.prosince a již se nevrátila. Před smrtí požila velké množství utišujících barbiturátů, přivázala si k pasu tašku s pětikilovým kamenem a vstoupila do ledových vod. Tělo utopené leželo na pokraji ve vodě téměř celý měsíc. (citace z knihy: M. Nevrlý - Kniha o Jizerských horách).

Překonáváme další desítky metrů místního rašelinného podloží až spatříme rovněž vlevo od cesty hrubě opracovaný žulový kámen s tabulkou:

HERBERT JOHNE / 24.6.1930

³⁾ Je nejvýše položenou přehradou v Čechách. Byla vybudována v letech 1902 až 1905 a rozloha činí kolem 42 hektarů. Hráz přehradní nádrže je zděná, vysoká 15 m a její délka je asi 340 m. Průměrná hloubka je asi 15 m. Voda se z přehrady odvádí podzemním potrubím podél levého břehu Nisy k elektrárně do dosti vzdáleného Rudolfova. Voda v přehradě je tmavá, dohněda zbarvená příměsemi rašeliny.

Chladné vody náhorních plání Jizerských hor nelákají ke koupání, a tak pomníček, který stojí na levém břehu přehrady na Černé Nise, je v horách ojedinělý: hrubě tesaný kámen, s kovovou tabulkou, která stručně oznamuje, že Herbert Johne, student učitelství, narozený 18. 8. 1912 zemřel 24. června 1930. Studoval třetí ročník libereckého učitelského ústavu a z Chotyně, odkud pocházel, přijel na neděli do Jizerských hor, snad za strýcem, který byl revírnikem na nedaleké Nové louce. Nedbal varování, skočil do vody a plaval až do poloviny velké tmavé nádrže přehradního jezera. Tam ztratil síly a snad mu i srdce vypovědělo službu. Volal o pomoc. Přítel, který k němu plaval, sám brzy ztratil sílu: vody Černé Nisy jsou i v létě ledové. Herbert Johne se utopil dřív, než mu mohl kdokoli pomoci. (citace z knihy : M.Nevrlý - Kniha o Jizerských horách)

Pomníček Porscheho smrti

To, že se v této oblasti často vyskytuje chráněná zmije obecná nám potvrzuje setkání s červenohnědě zbarveným exemplářem u trouchnivějšího pařezu!

Jsme na konci přehrady – na silnici u přítoku do přehrady – říčky (tady spíše ještě potůčku) Černé Nisy. Láká nás představa vyhledat další z klasických pomníčků – obelisk na památku Porscheho smrti, někde u pramene Černé Nisy. Řečeno – uděláno!

Odbočíme neznačenou cestou z asfaltky doprava s tím, že se budeme snažit neminout ten správný průsek vedoucí do blízkosti pomníčku. (To se nám napoprvé nepodařilo a při hledání jsme si užili svoje)! Zahneme tedy z cesty do průseku a po něm k Černé Nise (v těchto místech je to skutečně pouze potůček).

Přeskočíme potůček a nyní doprava, ⁴⁾ pomníček Porscheho smrti je cca 12m od vody a 60m od průseku po proudu na levém břehu.

Účastníci výpravy

⁴⁾ Pomníček je obelisk cca 2,5m vysoký. V místě pomníčku byl v roce 1874 zavražděn a oloupen statkář Václav Porsche. (zdroj: M. Nevrlý - Kniha o Jizerských horách).

"Buk dvojčat"

"Kamenná tlačenka" v korytu Štolpichu

Nebudu vás napínat, tentokrát to vyšlo!

Máme velikou radost ze všech dnes nalezených pomníčků a značně unaveni se vydáváme průsekem vzhůru přes hřebínek a pak doleva, abychom vyšli na silničku kousek pod Hřebínkem. Po nezbytném občerstvení si to namíříme po zeleně značené Rauscheckově cestě (Riegelweg) do údolí Velkého Štolpichu – směr Hejnice.

Cestou se neopomeneme podívat na Buk dvojčat a Kamennou tlačenku v korytu Štolpichu. Byl to příjemně prožitý den, shodujeme se, a už se těšíme na nějaký ten další výlet...

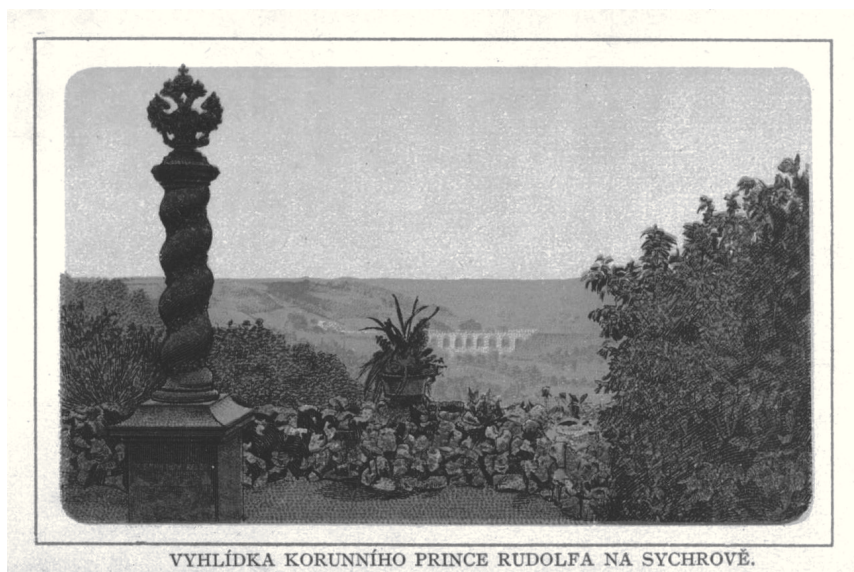
Text a foto: Herbert Endler, Hejnice 312

Vyhledka korunního prince Rudolfa

Sychrov – v areálu zámecké zahrady můžeme nalézt několik drobných památek. Vedle sochy P. Marie sedmibolestné, nebo zámecké kaple, je to především památný sloup umístěný na vyhlídce nad údolím Mohelky. Ta je opatřena zábradlím, na němž jsou čtyři vázy a uprostřed sloup s rakouskou orlicí. Objekt byl původně postaven na památku vzácné návštěvy korunního prince Rudolfa ze dne 10. června 1871.

Rudolf František Josef Karel, jak znělo celé jeho jméno se narodil 21. srpna 1858 jako jediný syn císaře Františka Josefa I. a císařovny Alžběty Bavorské, zvané Sisi. Následník trůnu spáchal po mnoha životních peripetiích 30. ledna 1889 sebevraždu.

vyhlídka korunního prince rudolfa na sychrově.

V roce 1922 byl památník v zámecké zahradě změněn na „Maria Hilfe“ – tehdy byla rakouská orlice nahrazena bustou P. Marie pomocné, jako poděkování za záchranu života JUDr. Alaina Rohana a jeho těhotné ženy Margarety při automobilové nehodě. Po druhé sv. válce socha zmizela. Nyní je místo upraveno do původní podoby.

Michal Vrbata

Společenská rubrika

Životní jubileum oslaví

- **v září:** 60 let – František Koucký
- **v listopadu:** 60 let – Ing. Rudolf Makel

I dalším, kteří oslaví své narozeniny

- **v září:** Zdeněk Buriánek,
Ing. Josef Červinka,
Petr Karban, Pavel Martínek,
Ing. Eva Novotná,
Marek Řeháček, Otokar Simm
- **v říjnu:** Mgr. Jiří Baloun, RNDr. Miloslav Nevrlý, Stanislav Senohrábek,
Ing. Jan Teichmann, Josef Turek, Jiřina Ziklová
- **v listopadu:** Miloš Ismanický, Werner Krause, Oldřich Sladkovský,
MUDr. Michael Šíp

Přejeme hodně zdraví, štěstí, spokojenosti a hodně sil do další práce.

OBSAH VYDÁNÍ PATRON 3/2009

Za pomníčky v nejdívočejších končinách Jizerských hor	2
Za památkami Pertoltic a okolí	2
Starou křížovou cestou k Seibtově studánce	2
Památky v okolí Rynoltic	2
Pozvánka na podzimní členskou schůzi spolku Patron	3
Nové CD Patron 1990 - 2008	3
Plot na Kristiánově je v havarijním stavu	3
Promítání diapositivů o pomníčkích	4
Pozvánka na otevření rozhledny	4
Vzpomínka na přítele a kamaráda Ivana Mouchu	4
Streitův obrázek	6
Luisin sluneční kříž a památný buk lesní stojící opodál	9
Památky v okolí Poustky	11
Mützelův obrázek	12
Zpráva z výpravy Německou cestou na Malou Skálu (1. díl)	13
Z Hejnic přes Olivetskou horu na Černou Nisu	17
Vyhledka korunního prince Rudolfa	22
Společenská rubrika	23

Patron

**Informace přátel drobných památek
Jizerských hor č. 3/2009 (20. ročník)**

Vydává spolek PATRON, občanské sdružení se sídlem: Lučany nad Nisou č.p. 503, PSČ 468 71, IČO-64669807, bankovní spojení ČSOB Jablonec nad Nisou, číslo účtu 505 378 463/0300, **www.spolekpatron.bdn.net.cz**, šéfredaktor: Günter Menzel, vydávání občasníku PATRON je povoleno OkÚ – Jbc – 941/34, výtisk je neprodejný a slouží výhradně pro vnitřní potřebu sdružení a jeho členů! Příspěvky, články a fotografie do dalšího vydání zašlete nejpozději do 4. 12. 2009 na adresu: Günter Menzel, Na Skřivanech 552, 460 15 Liberec 15 nebo **e-mailem: gmenzel@volny.cz**

GRAFICKÁ ÚPRAVA A TISK:
REKLAMA
UJEDNĚNÍ
e-mail: info@reklama-webdesign.com